

Maciej Jurzyński

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
ORCID: 0000-0002-7342-7158

**PRAWNE ASPEKTY INFORMATYZACJI
REJESTRACJI STANU CYWILNEGO****Wprowadzenie**

Mija 10 lat od uchwalenia nowego Prawa o aktach stanu cywilnego¹, które wprowadziło istotne zmiany w zakresie rejestracji stanu cywilnego w Polsce oraz rozpoczęło proces informatyzacji wykonywania tego zadania przez gminy. Bezspornie rejestracja stanu cywilnego odgrywa doniosłą rolę społeczną. Prowadzona jest „zarówno w interesie państwa, jak i w celu zabezpieczenia tych praw obywateli, które wynikają ze stosunków unormowanych w prawie rodzinnym”². Natomiast dokumenty stanu cywilnego należą do jednych z najważniejszych w obrocie prawnym, gdyż stwierdzają najistotniejsze fakty kształtujące sytuację prawną osób fizycznych. Warto zatem – z perspektywy mijającego 10-lecia – zbadać i ocenić skutki prawne i praktyczne zmian mających na celu informatyzację rejestracji stanu cywilnego.

Wobec tego w artykule przedstawiono rozwiązania prawne informatyzujące rejestrację stanu cywilnego oraz dokonano oceny, które z nich sprawdziły się w praktyce, przynosząc korzyści państwu i obywatelom, a które wymagają korekty lub usprawnienia. W podsumowaniu zaproponowano niezbędne kierunki dalszych zmian. Rozważania dotyczące informatyzacji rejestracji stanu cywilnego podjęto na gruncie nauk prawnych. Poprzedzone są uwagami mającymi na celu wyjaśnienie samego pojęcia *informatyzacja* jako kategorii prawnej oraz wskazanie najważniejszych czynników i celów informatyzacji administracji publicznej.

¹ Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. 2023, poz. 1378 ze zm.), dalej p.a.s.c.

² J. Litwin, *Prawo o aktach stanu cywilnego. Komentarz*, Warszawa 1961, s. 22.

Pojęcie, determinanty i cele informatyzacji administracji publicznej

Informatyzacja jest pojęciem prawnym od ponad 20 lat. Została wprowadzona do polskiego porządku prawnego jako nazwa jednego z działów administracji rządowej³. Dział ten objął m.in. sprawy infrastruktury informatycznej oraz systemów i sieci teleinformatycznych, zastosowań informatyki w społeczeństwie informacyjnym, w szczególności w gospodarce, bankowości i edukacji oraz informatyzacji administracji rządowej i samorządowej⁴. W następnych latach ustawodawca wprowadzał kolejne regulacje dające podstawy prawne informatyzacji administracji publicznej w różnych aspektach i obszarach jej działalności. Było to działanie potrzebne i konieczne, ponieważ administracja publiczna musi dostosowywać się do zmieniającej się rzeczywistości społecznej, a jednocześnie – zgodnie z zasadą legalności – działać na podstawie prawa⁵.

Samo pojęcie *informatyzacja* nie zostało prawnie zdefiniowane⁶. W *Słowniku języka polskiego* termin ten wyjaśniono jako „wykorzystywanie nowoczesnych metod przetwarzania informacji w gospodarce, technice itp.”⁷. Natomiast w literaturze przedmiotu wskazano, że informatyzacja oznacza proces wprowadzania technologii informatycznych, szczególnie w przemyśle, handlu, usługach, administracji, oświacie, gospodarstwach domowych oraz do użytku indywidualnego. Obejmuje również telefonię komórkową i inne systemy łączności bezprzewodowej i przewodowej zwane telematyką, a także media elektroniczne⁸. Informatyzacja jest więc wprowadzeniem do organizacji zasad i narzędzi automatycznego przetwarzania informacji (również podczas nawiązywania komunikacji)⁹.

Głównymi determinantami informatyzacji administracji publicznej są postęp techniczny i rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych, które istotnie rozszerzają zakres ludzkich możliwości w sferze komunikacji na odległość, z jednoczesną

³ Dział „informatyzacja” został utworzony od 1 lipca 2002 r. na mocy art. 2 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 21 grudnia 2001 r. o zmianie ustawy o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów, ustawy o działach administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. 2001, nr 154, poz. 1800).

⁴ Zob. pierwotne brzmienie art. 12a ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej, dodane przez art. 2 pkt 6 ustawy wskazanej w przypisie poprzedzającym.

⁵ Por. S. Bentkowski, *Prawne aspekty informatyzacji administracji na poziomie urzędu gminy* [w:] *Wybrane aspekty informatyzacji w samorządach a zasada dobrej administracji*, red. M. Sitek, P.B. Zientarski, Warszawa 2019, s. 22.

⁶ Definicji pojęcia *informatyzacja* nie zawiera nawet kluczowa w tym obszarze ustawa z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. 2005, poz. 307).

⁷ *Słownik języka polskiego*, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/informatyzacja> (11.08.2024).

⁸ J. Janowski, *Technologia informacyjna dla prawników i administratywistów. Szanse i zagrożenia elektronicznego przetwarzania danych w obrocie prawnym i działaniu administracji*, Warszawa 2009, s. 430.

⁹ *Ibidem*, s. 431.

możliwością identyfikacji podmiotów komunikujących się, a także utrwalania obrazu i dźwięku¹⁰. Technika elektroniczna i informatyczna jest niezbędnym instrumentem współczesnej administracji. Przyswajając technikę, administracja musi się dostosowywać do jej wymogów, co z kolei powoduje znaczne jej przeobrażenia – zarówno w sferze klasycznej administracji (np. podatki, prowadzenie różnego rodzaju rejestrów), jak i związanej z gospodarką i życiem społecznym¹¹. Zastosowanie nowych technik ma służyć osiągnięciu korzyści przez podmioty administracji publicznej (poprzez usprawnienie i przyspieszenie ich działań czy obniżenie kosztów funkcjonowania) i zewnętrznych użytkowników usług (obywateli, przedsiębiorców). Z punktu widzenia obywatela informatyzacja administracji ma prowadzić do wyższego poziomu świadczonych usług, zmniejszenia uciążliwości formalnych, przyspieszenia załatwiania spraw oraz obniżenia kosztów po jego stronie¹². Trafne wydaje się przy tym spostrzeżenie G. Szpor, że „prawo do dobrej administracji nie jest w XXI wieku możliwe do urzeczywistnienia bez efektywnego przetwarzania danych z wykorzystaniem nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych”¹³.

W literaturze przedmiotu wskazuje się również, że „postęp informatyzacji stawia przed administracją publiczną nowe wyzwania w zakresie dostosowywania usług do potrzeb obywateli. Usługi są jednym z kluczowych sektorów zarówno gospodarki, jak i administracji publicznej. Aktualnie, co pokazuje m.in. wzrost rejestracji profili zaufanych, powszechnie jest załatwianie spraw przy wykorzystaniu Internetu”¹⁴. Dodać należy, że internet odgrywa we współczesnym świecie szczególną rolę. Obecnie przestał być tylko środkiem komunikowania się i przekazywania informacji na odległość, stał się natomiast wielowymiarowym narzędziem tworzenia, przechowywania i przekazywania danych o zróżnicowanym charakterze, a jednocześnie medium umożliwiającym funkcjonowanie jednostki w społeczeństwie¹⁵.

Ponadto należy wskazać, że informatyzacja prowadzi do rozwoju e-administracji rozumianej jako „ogół działań administracji publicznej wykorzystujących nowe technologie informacyjno-telekomunikacyjne”¹⁶. Stanowi też czynnik wzmacniający

¹⁰ P. Pietrasz, *Informatyzacja polskiego postępowania przed sądami administracyjnymi a jego zasady ogólne*, Warszawa 2020, s. 26.

¹¹ H. Izdebski, M. Kulesza, *Administracja publiczna: zagadnienia ogólne*, Warszawa 2004, s. 383.

¹² G. Sibiga, *Informatyzacja administracji publicznej w Polsce*, „Edukacja Prawnicza” 2011, nr 3, s. 3.

¹³ G. Szpor, *Administracyjnoprawne problemy informatyzacji [w:] Między tradycją a przyszłością w nauce prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Janowi Bociowi*, red. J. Supernat, Wrocław 2009, s. 727.

¹⁴ P. Śwital, *Elektroniczne usługi publiczne dla obywateli – zarys problematyki*, „Przegląd Prawa Administracyjnego” 2022, nr 5, s. 137.

¹⁵ Wyrok TK z dnia 30 lipca 2014 r., sygn. K 23/11, Legalis nr 994752.

¹⁶ G. Sibiga, *Informatyzacja administracji...*, s. 3.

potrzebę rozwoju e-kompetencji (umiejętności praktycznego wykorzystania dostępu do internetu i świadczonych za jego pośrednictwem usług) zarówno wśród pracowników administracji publicznej, jak i po stronie obywateli¹⁷.

Elektronizacja rejestracji stanu cywilnego

Najważniejszym elementem procesu informatyzacji rejestracji stanu cywilnego jest elektronizacja sposobu jej prowadzenia. Należy wyjaśnić, że rejestracja stanu cywilnego polega na dokumentowaniu w formie aktów stanu cywilnego urodzenia, małżeństwa i zgonu oraz wszelkich zmian, które występują po ich sporządzeniu, a mają wpływ na treść aktu oraz stan cywilny osoby, której akt dotyczy¹⁸. Akty stanu cywilnego stanowią podstawową formę powszechnej, jednolitej, państwowej rejestracji stanu cywilnego od początku jej prowadzenia, czyli od blisko 80 lat¹⁹. Do końca lutego 2015 r. akty stanu cywilnego były sporządzane w postaci papierowej, w księgach stanu cywilnego. Systemy komputerowe mogły być stosowane do rejestracji jedynie pomocniczo. Słabością prowadzenia rejestracji w księgach był dostęp organów rejestrujących, tj. kierowników urzędów stanu cywilnego (USC) i ich zastępców, jedynie do aktów sporządzonych w danym urzędzie oraz konieczność przedkładania przez obywateli odpisów aktów przy realizacji czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego.

Natomiast od wejścia w życie p.a.s.c., tj. od 1 marca 2015 r., rejestracja stanu cywilnego jest prowadzona w postaci elektronicznej²⁰. Zmianę sposobu prowadzenia rejestracji umożliwiło utworzenie elektronicznego rejestru stanu cywilnego prowadzonego w systemie teleinformatycznym (art. 5 ust. 1 p.a.s.c.). Akt stanu cywilnego przybrał postać elektroniczną – wpisu do rejestru²¹. Wszyscy kierownicy

¹⁷ D. Cendrowicz, *Rozwój e-kompetencji w administracji publicznej na przykładzie pomocy społecznej* [w:] *Ewolucja elektronicznej administracji publicznej*, red. R. Kusiak-Winter, J. Korczak, Wrocław 2021, s. 75 i 77.

¹⁸ Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ust. 1 p.a.s.c. stanem cywilnym jest sytuacja prawna osoby wyrażona przez cechy indywidualizujące osobę, kształtowana przez zdarzenia naturalne, czynności prawne lub orzeczenia sądów, lub decyzje organów, stwierdzona w akcie stanu cywilnego.

¹⁹ Została wprowadzona od 1 stycznia 1946 r. na mocy dekretu z dnia 25 września 1945 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. 1945, nr 48, poz. 212).

²⁰ Fakultatywnie przez okres 6 miesięcy od dnia wejścia w życie p.a.s.c. kierownicy USC mogli dokonywać niektórych czynności na podstawie dotychczasowych przepisów, np. sporządzać akty stanu cywilnego w księgach stanu cywilnego, ale w oparciu o dokumenty określone w p.a.s.c. Tak sporządzone akty należało przenieść do rejestru stanu cywilnego do 31 grudnia 2015 r.

²¹ Z art. 2 ust. 3 p.a.s.c. wynika, że akt stanu cywilnego to wpis o urodzeniu, małżeństwie albo zgonie w rejestrze stanu cywilnego wraz z treścią późniejszych wpisów wpływających na treść lub ważność tego aktu.

USC i ich zastępcy uzyskali bezpośredni dostęp do rejestru oraz możliwość dokonywania w nim wpisów, jak również przeglądania treści wpisów dokonanych przez inne organy.

Utworzenie centralnego rejestru stanu cywilnego umożliwiło odejście od papierowych aktów stanu cywilnego oraz ewidencjonowanie wszystkich zdarzeń z zakresu stanu cywilnego wyłącznie w systemie teleinformatycznym. Pozwoliło też na przekazywanie danych z zakresu stanu cywilnego do rejestru PESEL²² bezpośrednio, w czasie rzeczywistym, co zapewnia referencyjność tego rejestru.

Należy wskazać, że początkowo rejestr stanu cywilnego był prowadzony przez ministra właściwego ds. wewnętrznych, jednak od 1 stycznia 2016 r. prowadzony jest przez ministra właściwego ds. informatyzacji, który zapewnia jego utrzymanie i rozwój²³, zaś sprawy dotyczące rejestru stanu cywilnego weszły w zakres działu administracji rządowej „informatyzacja”²⁴. Sama rejestracja stanu cywilnego pozostała jednak zadaniem z działu „sprawy wewnętrzne”, a wykonywanym przez gminy w urzędach stanu cywilnego jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej (art. 6 ust. 1 p.a.s.c.).

Informatyzacja rejestracji stanu cywilnego wymagała wskazania w p.a.s.c. podmiotów posiadających dostęp do rejestru stanu cywilnego w celu realizacji zadań określonych w ustawie. Pierwotnie byli to: minister właściwy ds. wewnętrznych, kierownicy i zastępcy kierowników USC oraz wojewodowie – w zakresie sprawowanego nadzoru²⁵. Katalog podmiotów mających dostęp do rejestru został od 1 stycznia 2016 r. rozszerzony o ministra właściwego ds. informatyzacji, a od 13 listopada 2022 r. także o konsulów. Ponadto ustawodawca zastrzegł w art. 5 ust. 6a p.a.s.c.²⁶, że dostęp do rejestru stanu cywilnego w celu realizacji zadań określonych w ustawie o ewidencji ludności i w ustawie o dokumentach paszportowych mają konsulowie, wojewodowie, minister właściwy ds. wewnętrznych i minister właściwy ds. zagranicznych. Umożliwienie dostępu wskazanym organom do rejestru w tym celu należy uznać za uzasadnione. Przykładowo wojewodowie i konsulowie wydają obywatelom polskim paszporty oraz występują z urzędu o nadanie numeru PESEL dla osób ubiegających się o paszport. Bezpośredni

²² Rejestr PESEL jest centralnym zbiorem danych, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz.U. 2024, poz. 736), prowadzonym w systemie teleinformatycznym.

²³ Szczegółowe zadania ministra w zakresie utrzymania i rozwoju rejestru stanu cywilnego określa art. 5 ust. 2 p.a.s.c.

²⁴ Zmiany w tym zakresie wprowadziły art. 1 pkt 1 i art. 35 pkt 1 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015, poz. 2281).

²⁵ Zgodnie z art. 11 ust. 1 p.a.s.c. właściwy miejscowo wojewoda sprawuje nadzór nad rejestracją stanu cywilnego.

²⁶ Dodany do p.a.s.c. od 13 listopada 2022 r. na mocy art. 101 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 27 stycznia 2022 r. o dokumentach paszportowych (Dz.U. 2024, poz. 1063).

dostęp do rejestru stanu cywilnego umożliwi organowi paszportowemu weryfikację danych osoby ubiegającej się o wydanie paszportu również na podstawie aktów stanu cywilnego tej osoby. Należy stwierdzić, że ustawodawca jest niekonsekwentny, ponieważ dostępu do rejestru stanu cywilnego nie przewidział dla organów gmin, które wykonują analogiczne zadania w związku z wydawaniem dowodów osobistych i jak się wydaje, również powinny posiadać taki dostęp. Tym bardziej że przepisy ustawy o dowodach osobistych nie przewidują możliwości żądania od obywateli polskich przedłożenia odpisów aktów stanu cywilnego w celu realizacji zadań w niej określonych.

Dostęp pracowników uprawnionych organów do systemu teleinformatycznego, w którym prowadzony jest rejestr stanu cywilnego, odbywa się na dedykowanych stacjach roboczych, które nie mogą być podłączone do sieci internet. Są one przyłączone do wydzielonej sieci, której funkcjonowanie zapewnia minister właściwy ds. wewnętrznych. Uwierzytelnianie użytkowników w systemie odbywa się za pomocą certyfikatu wydanego przez ministra właściwego ds. informatyzacji, z wykorzystaniem karty mikroprocesorowej zabezpieczonej kodem PIN. Wiele czynności w systemie, jak np. sporządzenie aktu stanu cywilnego czy dołączenie wzmianki dodatkowej do aktu²⁷, wymaga uwierzytelnienia przez właściwego kierownika USC poprzez złożenie podpisu elektronicznego weryfikowanego za pomocą certyfikatu zamieszczonego w karcie mikroprocesorowej²⁸. W razie zatrudnienia nowego pracownika lub uszkodzenia karty pojawia się konieczność zakupienia nowej karty i przekazania jej do ministra w celu wydania certyfikatu²⁹, co w praktyce może utrudniać (czy wręcz uniemożliwiać) zapewnienie ciągłości wykonywania rejestracji, zwłaszcza w USC, w których zatrudniona jest tylko jedna osoba.

Należy ponadto wskazać, że od 25 kwietnia 2018 r. wszedł w życie art. 5a p.a.s.c.³⁰ umożliwiający udostępnianie danych z rejestru stanu cywilnego przez ministra właściwego ds. informatyzacji za pomocą urządzeń teletransmisji danych. W tym trybie dane mogą uzyskiwać jedynie służby specjalne³¹, a od 15 sierpnia 2024 r. również

²⁷ Jak stanowi art. 24 ust. 1 p.a.s.c., wzmianka dodatkowa to wpis wpływający na treść lub ważność aktu stanu cywilnego.

²⁸ Zob. § 3 i § 12 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 lutego 2015 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru stanu cywilnego oraz akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego (Dz.U. 2016, poz. 1904).

²⁹ Aktualnie zadanie to w imieniu ministra wykonuje Centralny Ośrodek Informatyki z siedzibą w Łodzi.

³⁰ Dodany na mocy art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o zmianie ustawy o ewidencji ludności, ustawy o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw oraz ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. 2018, poz. 696).

³¹ Są to: Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencja Wywiadu, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Służba Kontrwywiadu Wojskowego, Służba Wywiadu Wojskowego.

Minister Sprawiedliwości i sądy³² – wyłącznie w zakresie niezbędnym do realizacji ich ustawowych zadań. Udostępnianie danych w tym trybie nie następuje z mocy prawa, tylko po złożeniu przez uprawniony podmiot jednorazowego wniosku i wyrażeniu przez ministra właściwego ds. informatyzacji zgody, jeżeli podmiot spełnia łącznie warunki techniczne i organizacyjne określone w art. 5a ust. 2 p.a.s.c., co jak się wydaje – powinno zapewniać ochronę danych zgromadzonych w rejestrze.

Elektronizacja rejestracji stanu cywilnego umożliwiła zniesienie obowiązku przedkładania odpisów aktów stanu cywilnego przez osoby żądające czynności z zakresu rejestracji, ale jednocześnie wymusiła potrzebę przenoszenia do rejestru stanu cywilnego treści aktów sporządzonych w księgach. Zgodnie z art. 124 ust. 2 p.a.s.c. przeniesienie aktu stanu cywilnego z księgi do rejestru polega na zamieszczeniu w rejestrze treści aktu z chwili jego sporządzenia w zakresie wymaganym w p.a.s.c. oraz wzmianek dodatkowych, przypisków i informacji zawartych w rubryce „uwagi”. Przepis art. 124 ust. 8 p.a.s.c. umożliwia wykorzystywanie do przenoszenia aktów z ksiąg do rejestru danych zgromadzonych w systemach komputerowych na podstawie przepisów dotychczasowych³³.

Czynności przeniesienia aktu dokonuje się z urzędu. W przypadkach określonych w art. 125 p.a.s.c. (m.in. w sytuacji złożenia wniosku o wydanie odpisu aktu, o sprostowanie lub uzupełnienie aktu lub gdy akt jest niezbędny dla dokonania czynności przez organ paszportowy) materializuje się szczególny obowiązek przeniesienia aktu z księgi do rejestru. Przeniesienia dokonuje ten organ, który przechowuje księgę prowadzoną na podstawie przepisów dotychczasowych³⁴. Jednocześnie przepisy p.a.s.c. wyznaczają dość krótkie terminy przenoszenia aktów w określonych przypadkach³⁵. Ich niedochowanie może być potraktowane jako bezczynność organu. Wyzwaniem dla gmin jest zapewnienie prawidłowości i terminowości przenoszenia aktów z ksiąg do rejestru. Zwłaszcza w dużych okręgach rejestracji, w których liczba rejestrowanych zdarzeń i załatwianych spraw jest znaczna, zdarzają się opóźnienia w migracji aktów, co z kolei przekłada się na wydłużenie czasu oczekiwania przez wnioskodawców na żądane dokumenty z rejestru stanu cywilnego³⁶. Ponadto dość często zdarzają się przypadki błędnego

³² Zmiana art. 5a ust. 1 p.a.s.c. wprowadzona przez art. 9 ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023, poz. 1615).

³³ Dopuszczalna jest tzw. migracja z pliku, czyli przeniesienie danych z systemu komputerowego do rejestru centralnego w postaci pliku elektronicznego. Również w tym przypadku dokonanie przeniesienia aktu wymaga uwierzytelnienia przez właściwego kierownika USC lub upoważnionego pracownika USC.

³⁴ Por. J. Piecha [w:] *Prawo o aktach stanu cywilnego. Komentarz*, red. K. Osajda, M. Domański, J. Słyk, Warszawa 2023, s. 621–622.

³⁵ Zob. art. 125 ust. 3–5 p.a.s.c.

³⁶ Trzeba nadmienić, że migrację aktów z ksiąg do rejestru usprawniło dodanie od 27 sierpnia 2016 r. art. 124a, na podstawie którego kierownik USC może upoważnić pracownika USC do przenoszenia aktów stanu cywilnego do rejestru. Przed nowelizacją każde wprowadzenie danych

przeniesienia aktu do rejestru, a ich przyczyną są przeważnie omyłki pisarskie, zaś rzadziej – przyczyny techniczne lub niewłaściwe zastosowanie funkcjonalności rejestru. Wiąże się to z koniecznością unieważnienia w trybie art. 127a ust. 1 p.a.s.c. błędnie przeniesionego aktu przez kierownika USC, który dokonał błędnej migracji³⁷, oraz ponownego przeniesienia aktu do rejestru.

Dokumenty elektroniczne z zakresu rejestracji stanu cywilnego

Prowadzenie rejestracji stanu cywilnego wiąże się z wytwarzaniem i gromadzeniem w USC dużej liczby dokumentów³⁸. W ramach informatyzacji zadania ustawodawca umożliwił wystawianie dokumentów z rejestru stanu cywilnego w postaci elektronicznej, bowiem w art. 44 ust. 6 p.a.s.c. przewidział, że odpisy aktów i zaświadczenia z rejestru mogą być wydane na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym. Przepisy wykonawcze określiły wzory odpisów aktów i zaświadczeń w zwizualizowanej postaci elektronicznej³⁹. Przed 1 marca 2015 r. uzyskanie odpisu aktu z księgi czy zaświadczenia w postaci elektronicznej było niemożliwe. W założeniu projektodawcy zmiana powyższa miała ułatwić obywatelom pozyskiwanie danych z rejestru państwowego, jak również przyczynić się do skrócenia i usprawnienia czynności urzędowych związanych z wydawaniem obywatelowi żądanych dokumentów⁴⁰. W praktyce dokumenty w postaci elektronicznej są wydawane dość rzadko. Przyczyny tego stanu rzeczy należy upatrywać przede wszystkim w tym, że wielu obywateli ma nadal większe zaufanie do tradycyjnego dokumentu papierowego i nie korzysta ze środków komunikacji elektronicznej w kontaktach z administracją publiczną. Ponadto możliwość posłużenia się dokumentem elektronicznym w postępowaniach przed innymi organami władzy publicznej, zwłaszcza

do rejestru wymagało zaangażowania kierownika USC (lub jego zastępcy), który musiał uwierzytelnić każdą taką operację. Zob. więcej: J. Piecha [w:] *Prawo o aktach stanu cywilnego. Komentarz*, red. K. Osajda, M. Domański, J. Słyk, Warszawa 2023, s. 615.

³⁷ Zgodnie z art. 127a ust. 1 p.a.s.c. unieważnienia błędnie przeniesionego aktu dokonuje się z urzędu, w formie czynności materialno-technicznej, dołączając do niego wzmiankę dodatkową o unieważnieniu. Z unieważnionego aktu stanu cywilnego nie wydaje się odpisów.

³⁸ Za B. Adamiak przez pojęcie dokumentu rozumiem „akt pisemny, stanowiący wyrażenie określonych myśli lub wiadomości”. Zob. B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Legalis 2024, komentarz do art. 76, teza 1.

³⁹ Aktualnie wzory odpisów aktów zostały określone w rozporządzeniu Ministra Cyfryzacji z dnia 29 maja 2023 r. w sprawie wzorów dokumentów wydawanych z zakresu rejestracji stanu cywilnego (Dz.U. 2023, poz. 1023).

⁴⁰ Zob. uzasadnienie do rządowego projektu ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego, druk Sejmu VII kadencji nr 2620 z 18 lipca 2014 r., s. 23, <https://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2620> (16.08.2024).

przed sądami powszechnymi (np. w sprawach rodzinnych, o stwierdzenie nabycia spadku), jest nadal ograniczona. Utrudnieniem w wydawaniu dokumentów z rejestru stanu cywilnego w postaci elektronicznej jest możliwość ich podpisania jedynie kwalifikowanym podpisem elektronicznym. W praktyce w wielu gminach osoby zatrudnione na stanowiskach kierowników USC i ich zastępców nie posiadają takiego podpisu, zatem dokumenty wystawione z rejestru w postaci elektronicznej mogą podpisać wyłącznie wójtowie (burmistrzowie, prezydenci miast) jako osoby pełniące funkcję kierowników USC z mocy prawa (art. 6 ust. 3 p.a.s.c.).

Z kolei od 1 stycznia 2024 r. ustawodawca wprowadził obowiązek przekazywania do USC przez podmioty wykonujące działalność leczniczą kart urodzenia i kart martwego urodzenia, stanowiących podstawę sporządzenia aktu urodzenia, wyłącznie na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem osobistym⁴¹. Zmianę tę należy ocenić pozytywnie, ponieważ usprawnia proces przekazywania kart urodzenia do USC i pozwala na ograniczenie liczby gromadzonych dokumentów papierowych. Jej wdrożenie nie odbyło się jednak bez problemów. Niektóre podmioty lecznicze nie przygotowały się na czas⁴² i nadal przekazywały karty urodzenia w postaci papierowej, na nieaktualnym wzorze albo nieprawidłowo podpisane. Obciążało to również kierowników USC, którzy zostali zmuszeni do zwracania błędnych kart oraz informowania o obowiązujących wymogach. Należy stwierdzić (zwłaszcza w kontekście planowanego wdrożenia elektronicznej karty zgonu), że tego rodzaju zmiany powinny być lepiej przygotowane.

Należy także zauważyć, że elektroniczne karty urodzenia i inne dokumenty stanowiące akta zbiorowe rejestracji⁴³ sporządzone w postaci elektronicznej powinny być gromadzone w rejestrze stanu cywilnego. Fakultatywnie mogą być w nim też gromadzone akta sporządzone w postaci papierowej jako odwzorowanie cyfrowe lub może być zamieszczany opis tych dokumentów (art. 26 ust. 3 p.a.s.c.). Powszechną praktyką w USC jest jednak drukowanie dokumentów elektronicznych i włączanie ich do akt zbiorowych prowadzonych w postaci papierowej. Praktyka ta nie znajduje oparcia w przepisach p.a.s.c. Natomiast drukowanie dokumentów elektronicznych z zakresu rejestracji stanu cywilnego i włączanie do teczek

⁴¹ Zob. zmiana brzmienia art. 54 ust. 4, która weszła w życie 1 stycznia 2024 r. zgodnie z dyspozycją art. 149 pkt 2 p.a.s.c.

⁴² Termin wdrożenia został ostatecznie ustalony przez art. 6 ustawy z dnia 16 listopada 2022 r. o zmianie ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentyisty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2022, poz. 2770) zmieniającej brzmienie art. 149 p.a.s.c. Natomiast nowe wzory karty urodzenia i karty martwego urodzenia zostały określone rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 6 grudnia 2023 r. w sprawie wzorów karty urodzenia i karty martwego urodzenia (Dz.U. 2023, poz. 2733), które zostało opublikowane 20 grudnia 2023 r.

⁴³ Jak wynika z art. 26 ust. 1 p.a.s.c., akta zbiorowe rejestracji to dokumenty stanowiące podstawę sporządzenia aktu stanu cywilnego lub dokumenty złożone po sporządzeniu aktu, stanowiące podstawę do dołączenia wzmianki dodatkowej do aktu lub zamieszczenia przypisku przy innych aktach.

aktowych może wynikać z przyjętego w danym urzędzie gminy⁴⁴ tradycyjnego systemu kancelaryjnego, nakazującego wykonywanie czynności kancelaryjnych oraz ich dokumentowanie w postaci nieelektronicznej. Alternatywą dla takiego rozwiązania jest system EZD⁴⁵ pozwalający na ograniczenie ilości dokumentacji papierowej gromadzonej w jednostce. Należy wobec tego stwierdzić, że jednym z celów i priorytetów informatyzacji na poziomie urzędu gminy powinna być elektroniczna zarządzenia dokumentacją⁴⁶.

De lege lata większość dokumentów wytwarzanych i gromadzonych w USC przybiera postać papierową. Chodzi przede wszystkim o dokumenty wystawiane podczas osobistej wizyty obywatela w urzędzie (np. protokół przyjęcia zgłoszenia urodzenia lub zgonu, uznania ojcostwa, zapewnienia o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa, przyjęcia oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński). Dokumenty te wymagają własnoręcznych podpisów uczestników czynności. Zatem to uwarunkowania prawne powodują, że w procesach rejestracji stanu cywilnego nadal wytwarzana jest bardzo duża liczba dokumentów papierowych⁴⁷. Odejście od dokumentów tradycyjnych na rzecz dokumentów elektronicznych wymagałoby wprowadzenia rozwiązań prawnych i technicznych umożliwiających zastąpienie podpisu własnoręcznego jego odwzorowaniem.

Nadmienić należy, że liczba dokumentów wpływających do USC w postaci papierowej powinna się zmniejszyć w najbliższych latach z uwagi na postępującą elektroniczną doręczeń. Obowiązek stosowania przez podmioty publiczne tzw. e-doręczeń⁴⁸ wyznaczy sposób przekazywania do USC na podstawie art. 4 p.a.s.c. odpisów prawomocnych orzeczeń sądowych i ostatecznych decyzji administracyjnych stanowiących podstawę wpisu do rejestru stanu cywilnego⁴⁹, z tym że w przypadku orzeczeń sądowych obowiązek przekazywania ich do USC w postaci elektronicznej zaistnieje dopiero od 1 października 2029 r., gdyż od tej daty sądy będą zobligowane do stosowania e-doręczeń⁵⁰.

⁴⁴ USC nie stanowi samodzielnej jednostki organizacyjnej, tylko jest częścią urzędu gminy.

⁴⁵ Zgodnie z § 2 pkt 13 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 r. w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych (Dz.U. 2011, nr 14, poz. 67) system EZD to system teleinformatyczny do elektronicznego zarządzania dokumentacją umożliwiający wykonywanie w nim czynności kancelaryjnych, dokumentowanie przebiegu załatwiania spraw oraz gromadzenie i tworzenie dokumentów elektronicznych.

⁴⁶ S. Bentkowski, *Prawne aspekty...*, s. 23.

⁴⁷ Por. S. Wojciechowski, *Koncepcja nowych rozwiązań informatycznych w procesach rejestracji stanu cywilnego*, „Metryka. Studia z zakresu prawa osobowego i rejestracji stanu cywilnego” 2019, nr 2, s. 114.

⁴⁸ Zasady e-doręczeń określają przepisy ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz.U. 2024, poz. 1045), dalej u.d.e.

⁴⁹ Wyjątek w tym zakresie stanowią decyzje o zmianie imienia lub nazwiska, które są przekazywane pomiędzy USC za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, w którym jest prowadzony rejestr stanu cywilnego.

⁵⁰ Zob. art. 155 ust. 7 u.d.e.

Rozwój e-usług w zakresie rejestracji stanu cywilnego

Elektronizacja rejestracji stanu cywilnego i utworzenie rejestru centralnego umożliwiły „odmiejszczenie” wielu usług. Przykładowo wnioski o wydanie odpisu aktu stanu cywilnego można złożyć do wybranego kierownika USC (art. 44 ust. 5 p.a.s.c.). W poprzednim stanie prawnym, z uwagi na prowadzenie rejestracji w księgach, było to niedopuszczalne. Co więcej, z elektronizacją rejestracji wiąże się rozwój e-usług (usług elektronicznych), czyli usług, których świadczenie odbywa się za pomocą internetu, jest zautomatyzowane (może wymagać niewielkiego udziału człowieka) i zdalne⁵¹. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że od usługi oferowanej w formie tradycyjnej (papierowej i zbiurokratyzowanej) e-usługa odróżnia się najczęściej brakiem bezpośredniego kontaktu z drugim człowiekiem i świadczeniem jej na odległość⁵².

W ramach procesu informatyzacji rejestracji stanu cywilnego ustawodawca od 1 czerwca 2018 r. wprowadził możliwość dokonania przez matkę lub ojca dziecka posiadających pełną zdolność do czynności prawnych zgłoszenia urodzenia przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego ds. informatyzacji po uwierzytelnieniu w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy o informatyzacji⁵³. Wprowadzona zmiana miała na celu „zwolnienie rodziców, którzy w początkowym okresie powinni swoją uwagę skupić na nowym członku rodziny, od uciążliwej konieczności osobistego stawiennictwa w urzędzie stanu cywilnego i poświęcania czasu na czynności urzędowe”⁵⁴. Praktyka pokazuje, że usługa cieszy się dużą popularnością⁵⁵. Jednocześnie należy wskazać, że skorzystanie z tej usługi nie determinuje postaci i sposobu odbioru odpisu aktu urodzenia wydawanego z urzędu zgodnie art. 47 ust. 1 p.a.s.c., gdyż zgłaszający może dokonać wyboru w tym zakresie.

Z kolei od 18 kwietnia 2020 r. wprowadzona została e-usługa umożliwiająca złożenie przez osobę, której akt dotyczy, jej małżonka, dzieci i rodziców wniosku o wydanie z rejestru stanu cywilnego odpisu zupełnego lub odpisu skróconego

⁵¹ P. Śwital, *Elektroniczne usługi...*, s. 141.

⁵² P. Romaniuk, *Wyzwania stawiane administracji publicznej w zakresie rozwoju e-usług* [w:] *Standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, A. Rabięga-Przyłęcka, Warszawa–Łódź 2019, s. 273.

⁵³ Dodany art. 58a do p.a.s.c. na mocy art. 3 pkt 6 ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o zmianie ustawy o ewidencji ludności, ustawy o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw oraz ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego.

⁵⁴ Uzasadnienie do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o ewidencji ludności oraz ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego, druk Sejmu VIII kadencji nr 2236 z 31 stycznia 2018 r., s. 2, <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2236> (23.03.2024).

⁵⁵ Komunikat Ministerstwa Cyfryzacji, <https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/tysiace-elektronicznych-zgloszen-narozdzin> (18.08.2024).

aktu stanu cywilnego dotyczącego tej osoby⁵⁶. Jednocześnie ustawodawca zapewnił podstawę prawną dla wydawania za pośrednictwem usług sieciowych odpisów skróconych aktów stanu cywilnego z rejestru stanu cywilnego organom administracji publicznej (w tym podmiotom, o których mowa w art. 5a ust. 1), Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, sądowni i prokuratorowi do prowadzonych przez nie postępowań. W obu tych procesach odpis aktu stanu cywilnego jest opatrywany kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną ministra właściwego ds. informatyzacji, a zatem jego wystawienie i pobranie następuje bezpośrednio z rejestru, w sposób zautomatyzowany i bez udziału urzędnika stanu cywilnego⁵⁷. Jeżeli wydanie odpisu w ten sposób jest niemożliwe, gdyż akt stanu cywilnego nie został przeniesiony do rejestru, wnioskodawca otrzymuje powiadomienie o konieczności złożenia wniosku o wydanie odpisu aktu na podstawie art. 44 ust. 5 p.a.s.c., tj. do wybranego kierownika USC.

Natomiast 30 maja 2023 r. zostały wdrożone kolejne e-usługi umożliwiające osobie, której akt dotyczy, jej małżonkowi, dzieciom oraz rodzicom pobranie z rejestru stanu cywilnego zaświadczenia o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby⁵⁸ oraz zaświadczenia o stanie cywilnym – osobie, której zaświadczenie dotyczy⁵⁹. Wymienione e-usługi również działają jako usługi sieciowe, ponieważ wystawienie zaświadczeń następuje w sposób zautomatyzowany. Zaświadczenia opatrywane są zaawansowaną pieczęcią elektroniczną ministra właściwego ds. informatyzacji opartą na kwalifikowanym certyfikacie pieczęci elektronicznej. Ich pobranie przy użyciu e-usługi jest nieodpłatne. Ustawodawca zwraca uwagę, że w związku z automatyzacją procesu ich wydania nie ma przesłanek do obciążania wnioskujących opłatami rekompensującymi organowi koszt realizacji zadania, gdyż koszt po stronie organu nie wystąpi. Czynniki ekonomiczne może być istotnym bodźcem skłaniającym do korzystania z tego rozwiązania⁶⁰.

⁵⁶ Skorzystanie z usługi wymaga uwierzytelnienia w sposób określony w art. 20a ust. 1 ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.

⁵⁷ Zob. art. 45 ust. 2, 3 i 4 p.a.s.c. w brzmieniu dodanym ustawą z dnia 16 października 2019 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019, poz. 2294 ze zm.).

⁵⁸ Zob. art. 45 ust. 2 i 4 p.a.s.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 14 października 2021 r. o zmianie ustawy o dowodach osobistych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021, poz. 1978). Z dodanego tą ustawą art. 45 ust. 7 p.a.s.c. wynika zaś, że jeżeli nie jest możliwe pobranie zaświadczenia, ponieważ akty stanu cywilnego dotyczące wskazanej osoby nie zostały przeniesione do rejestru stanu cywilnego lub dane tej osoby w rejestrze stanu cywilnego są niezgodne z danymi zawartymi w rejestrze PESEL, wnioskodawca otrzymuje powiadomienie o konieczności złożenia wniosku o wydanie zaświadczenia na podstawie art. 44 ust. 5 p.a.s.c.

⁵⁹ Zob. art. 49 ust. 4–7 p.a.s.c.

⁶⁰ S. Wojciechowski, *Nowe usługi sieciowe w komunikacji USC z otoczeniem*, „Metryka. Studia z zakresu prawa osobowego i rejestracji stanu cywilnego” 2022, nr 1–2, s. 160.

Wdrożenie usług sieciowych umożliwiających pobieranie dokumentów bezpośrednio z rejestru stanu cywilnego należy ocenić pozytywnie, pozwalają one bowiem na ograniczenie kosztów wydawania dokumentów po stronie administracji (i budżetu państwa) oraz zmniejszenie obciążenia pracą urzędników stanu cywilnego. Rozwiązaniem niewystarczającym wydaje się jedynie umożliwienie podmiotom publicznym wymienionym w art. 45 ust. 3 p.a.s.c. pobierania odpisów aktów przy użyciu usługi sieciowej. Brak obligatoryjności powoduje, że w praktyce jedynie ZUS rozpoczął korzystanie z tej usługi (w listopadzie 2023 r.). Wydaje się, że wszystkie podmioty publiczne, w tym zwłaszcza sądy, które poza ZUS są podmiotami najliczniej potrzebującymi do prowadzonych spraw odpisów aktów stanu cywilnego⁶¹, powinny pozyskiwać te odpisy wyłącznie drogą elektroniczną.

Podsumowanie i wnioski

Patrząc z perspektywy prawnej, proces informatyzacji rejestracji stanu cywilnego rozpoczął się 10 lat temu. Należy ocenić, że wprowadzone rozwiązania prawne i techniczne, zwłaszcza zaś elektroniczna rejestracja i utworzenie rejestru centralnego prowadzonego w systemie teleinformatycznym, pozwoliły osiągnąć główny cel informatyzacji, jakim jest usprawnienie i podniesienie jakości rejestracji stanu cywilnego. Niewątpliwie jednak proces informatyzacji w tym obszarze zadań nie może być uznany za zakończony.

Mając na względzie podjęte rozważania, należy stwierdzić, że niezbędna wydaje się zmiana sposobu uwierzytelniania użytkowników w systemie teleinformatycznym służącym do obsługi rejestru stanu cywilnego i odejście od kart mikroprocesorowych na rzecz innego rozwiązania (np. certyfikatu w formie pliku przesyłanego użytkownikowi w bezpieczny sposób drogą elektroniczną), które przyspieszyłoby i uprościło proces certyfikacji oraz zmniejszyło jego koszty. Ponadto należy postulować wdrożenie we wszystkich USC dokładnej autokontroli czynności przenoszenia aktów stanu cywilnego z ksiąg do rejestru, co pozwoliłoby na zmniejszenie liczby przypadków błędnej migracji. Trzeba bowiem wskazać, że kontrola prowadzona przez organy nadzoru nie wykryje i nie wyeliminuje wszystkich takich zdarzeń.

Wdrożone e-usługi niewątpliwie stanowią udogodnienie dla obywateli przy realizacji niektórych spraw dotyczących rejestracji stanu cywilnego. Niemniej ich zakres przedmiotowy jest aktualnie nieznaczny. Konieczne wydaje się rozszerzenie zakresu e-usług o kolejne rodzaje spraw i czynności, które obecnie wymagają osobistego stawiennictwa w USC (np. zgłoszenie zgonu, złożenie zapewnienia o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa czy oświadczenia o powrocie rozwiedzionego małżonka do nazwiska noszonego przed zawarciem małżeństwa).

⁶¹ *Ibidem*, s. 164.

Biorąc pod uwagę liczbę aktywnych profili zaufanych (umożliwiających korzystanie z e-usług publicznych)⁶², zmiany w tym kierunku należy ocenić jako konieczne i zgodne z oczekiwaniami społecznymi dotyczącymi rozwoju e-administracji.

Ponadto potrzebne wydaje się wdrożenie rozwiązań prawnych i technicznych, które znacząco ograniczyłyby ilość dokumentacji papierowej wytwarzanej i gromadzonej w sprawach z zakresu rejestracji stanu cywilnego, w tym wydawanych papierowych odpisów aktów, a w konsekwencji – ograniczenie kosztów rzeczowych i osobowych w tym zakresie. Jednym z rozwiązań mogłoby być zobligowanie podmiotów publicznych do korzystania z usług sieciowych umożliwiających pobieranie odpisów aktów stanu cywilnego bezpośrednio z rejestru lub zastrzeżenie, że podmiotom tym odpis aktu może być wydany na ich wnioski wyłącznie w postaci elektronicznej. Ponadto korzyści przyniosłoby odejście od papierowych dokumentów na rzecz dokumentów elektronicznych, gromadzonych w rejestrze stanu cywilnego. Wymagałoby to jednak zastąpienia podpisu własnoręcznego jego odwzorowaniem. Podpisanie dokumentu elektronicznego mogłoby następować za pomocą urządzenia umożliwiającego złożenie i odwzorowanie podpisu własnoręcznego, co byłoby równoznaczne ze złożeniem podpisu własnoręcznego. Takie rozwiązanie jest z powodzeniem wykorzystywane w procedurach wydawania dowodu osobistego i paszportu. Należy sądzić, że sprawdziłoby się również w sprawach rejestracji stanu cywilnego.

Literatura

- Adamiak B., Borkowski J., *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Legalis 2024.
- Bentkowski S., *Prawne aspekty informatyzacji administracji na poziomie urzędu gminy* [w:] *Wybrane aspekty informatyzacji w samorządach a zasada dobrej administracji*, red. M. Sitek, P.B. Zientarski, Warszawa 2019.
- Cendrowicz D., *Rozwój e-kompetencji w administracji publicznej na przykładzie pomocy społecznej* [w:] *Ewolucja elektronicznej administracji publicznej*, red. R. Kusiak-Winter, J. Korczak, Wrocław 2021.
- Izdebski H., Kulesza M., *Administracja publiczna: zagadnienia ogólne*, Warszawa 2004.
- Janowski J., *Technologia informacyjna dla prawników i administratywistów. Szanse i zagrożenia elektronicznego przetwarzania danych w obrocie prawnym i działaniu administracji*, Warszawa 2009.
- Litwin J., *Prawo o aktach stanu cywilnego. Komentarz*, Warszawa 1961.
- Piecha J. [w:] *Prawo o aktach stanu cywilnego. Komentarz*, red. K. Osajda, M. Domański, J. Stryk, Warszawa 2023.
- Pietrasz P., *Informatyzacja polskiego postępowania przed sądami administracyjnymi a jego zasady ogólne*, Warszawa 2020.

⁶² Zgodnie z informacją zamieszczoną w portalu Otwarte Dane, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/2636.profil-zaufany-ilosc-i-dynamika-potwierdzania/resource/55472/table> (21.08.2024), na koniec lutego 2024 r. liczba aktywnych profili zaufanych wynosiła ponad 14 mln.

- Romaniuk P., *Wyzwania stawiane administracji publicznej w zakresie rozwoju e-usług* [w:] *Standardy współczesnej administracji i prawa administracyjnego*, red. Z. Duniewska, M. Stahl, A. Rabiega-Przyłęcka, Warszawa–Łódź 2019.
- Sibiga G., *Informatyzacja administracji publicznej w Polsce*, „Edukacja Prawnicza” 2011, nr 3.
- Szpor G., *Administracyjnoprawne problemy informatyzacji* [w:] *Między tradycją a przyszłością w nauce prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Janowi Bociowi*, red. J. Supernat, Wrocław 2009.
- Śwital P., *Elektroniczne usługi publiczne dla obywateli – zarys problematyki*, „Przegląd Prawa Administracyjnego” 2022, nr 5.
- Wojciechowski S., *Koncepcja nowych rozwiązań informatycznych w procesach rejestracji stanu cywilnego*, „Metryka. Studia z zakresu prawa osobowego i rejestracji stanu cywilnego” 2019, nr 2.
- Wojciechowski S., *Nowe usługi sieciowe w komunikacji USC z otoczeniem*, „Metryka. Studia z zakresu prawa osobowego i rejestracji stanu cywilnego” 2022, nr 1–2.

Streszczenie

W artykule przedstawiono prawne aspekty procesu informatyzacji rejestracji stanu cywilnego rozpoczętego 10 lat temu na mocy przepisów nowego Prawa o aktach stanu cywilnego. Punktem wyjścia rozważań jest wyjaśnienie pojęcia informatyzacji administracji publicznej oraz wskazanie jej głównych determinant i celów. Następnie omówiono wdrożone rozwiązania prawne mające na celu informatyzację rejestracji stanu cywilnego oraz ich skutki praktyczne w trzech aspektach: elektronizacji procesów rejestracji, wykorzystywania dokumentów elektronicznych oraz rozwoju e-usług. W konkluzjach wskazano na konieczność zmiany sposobu uwierzytelniania użytkowników systemu teleinformatycznego służącego do obsługi rejestru stanu cywilnego, rozszerzenia zakresu e-usług oraz wdrożenia rozwiązań pozwalających na zastąpienie dokumentów w wersji papierowej dokumentami elektronicznymi.

Słowa kluczowe: rejestracja stanu cywilnego, informatyzacja administracji publicznej, dokument elektroniczny, e-usługi

LEGAL ASPECTS OF INFORMATIZATION OF CIVIL STATUS REGISTRATION

Summary

The article presents the legal aspects of the process of informatization of civil status registration begun ten years ago under the provisions of the new Civil Status Records Law. The starting point of the considerations is to explain the concept of informatization of public administration and to indicate its main determinants and objectives. Then the implemented legal solutions aimed at the informatization of civil status registration are discussed, as well as their practical effects in three aspects: the electronification of registration processes, the use of electronic documents and the development of e-services. The conclusions point to the need to change the way users of the ICT system for handling the civil status registry are authenticated, expand the scope of e-services, and implement solutions to replace paper documents with electronic ones.

Keywords: civil status registration, informatization of public administration, electronic document, e-services